

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU23

Trossamfund och begravningsfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet. Yrkandena gäller frågor om statlig hjälp med kyrkoavgiften, ett statligt försäkringsskydd för trossamfund, begravningsavgiften, konkurrens inom begravningsverksamhet, begravningsplatser för olika religiösa grupper, begravningsombudens förutsättningar och tidsgräns för kremering.

Behandlade förslag

Sju yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden.....5

 Statlig hjälp med kyrkoavgiften5

 Statligt försäkringsskydd för trossamfund6

 Begravningsavgiften.....8

 Konkurrens inom begravningsverksamhet9

 Begravningsplatser för olika religiösa grupper.....12

 Begravningsombudens förutsättningar14

 Tidsgräns för kremering16

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag17

 Motioner från allmänna motionstiden 2025/2617

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Statlig hjälp med kyrkoavgiften

Riksdagen avslår motion

2025/26:3057 av Noria Manouchi (M) yrkande 3.

2. Statligt försäkringsskydd för trossamfund

Riksdagen avslår motion

2025/26:1301 av Dzenan Cisija (S).

3. Begravningsavgiften

Riksdagen avslår motion

2025/26:710 av Fredrik Malm (L).

4. Konkurrens inom begravningsverksamhet

Riksdagen avslår motion

2025/26:2634 av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

5. Begravningsplatser för olika religiösa grupper

Riksdagen avslår motion

2025/26:1157 av Serkan Köse (S).

6. Begravningsombudens förutsättningar

Riksdagen avslår motion

2025/26:1851 av Lena Bäckelin (S).

7. Tidsgräns för kremering

Riksdagen avslår motion

2025/26:680 av Sanne Lennström (S).

Stockholm den 29 januari 2026

På konstitutionsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Mats Green (M), Hans Ekström (S), Fredrik Lindahl (SD), Mirja Räihä (S), Oskar Svärd (M), Per-Arne Håkansson (S), Mauricio Rojas (L), Ulrik Nilsson (M), Jessica Wetterling (V), Gudrun Brunegård (KD), Susanne Nordström (M), Jan Riise (MP), Lars Englund (M), Peter Hedberg (S), Martin Westmont (SD) och Fredrik Lindstål (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet sju motionsyrkanden från allmänna motions tiden 2025/26. Motionsyrkandena rör frågor om statlig hjälp med kyrkoavgiften, ett statligt försäkringsskydd för trossamfund, begravningsavgiften, konkurrens inom begravningsverksamhet, begravningsplatser för olika religiösa grupper, begravningsombudens förutsättningar och tidsgräns för kremering.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan till betänkandet.

Utskottets överväganden

Statlig hjälp med kyrkoavgiften

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att avsluta Svenska kyrkans rätt att inhämta medlemsavgifter via Skatteverket.

Motionen

Noria Manouchi (M) föreslår i motion 2025/26:3057 yrkande 3 ett tillkännagivande om att avsluta Svenska kyrkans rätt att inhämta medlemsavgifter via Skatteverket. Motionären anför bl.a. att det förhållandet att Svenska kyrkan får ta ut sina medlemsavgifter, s.k. kyrkoavgift, via Skatteverket vittnar om en osund relation mellan stat och religion.

Bakgrund och gällande rätt

I samband med stat–kyrka-reformen upphörde Svenska kyrkans församlingars och kyrkliga samfälligheters beskattningsrätt. I stället infördes en skyldighet att betala en kyrkoavgift för dem som tillhör Svenska kyrkan. Av principbeslutet inför reformen följde att Svenska kyrkan kostnadsfritt skulle erbjudas hjälp med att ta in dessa avgifter, s.k. statlig avgiftshjälp (prop. 1995/96:80 s. 25 f.). Av likställighetsskäl fattades ett principbeslut om att motsvarande erbjudande om kostnadsfri avgiftshjälp skulle riktas även till andra trossamfund.

Enligt 16 § lagen (1998:1593) om trossamfund har Svenska kyrkan rätt till hjälp av staten med att bestämma, debitera, redovisa och ta in avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan (statlig avgiftshjälp). Även andra registrerade trossamfund kan beviljas sådant stöd. Bestämmelser om förfarandet meddelas i särskild lag.

Paragrafens utformning förändrades genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2025 när bl.a. förutsättningarna för att ett annat trossamfund än Svenska kyrkan ska vara berättigat till statlig avgiftshjälp fördes in i lagen (17–26 §§). Ändringen tillkom efter ett förslag från Utredningen om översyn av statens stöd till trossamfund (SOU 2018:18). I propositionen gjordes bedömningen att Svenska kyrkans rätt till statlig avgiftshjälp även fortsättningsvis borde regleras i lagen om trossamfund (prop. 2023/24:119 s. 34). Ändringen i 16 § första stycket innebar endast språkliga förändringar.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen tagit ställning för att staten ska biträda Svenska kyrkan och andra trossamfund, under vissa närmare angivna förutsättningar, med att ta in avgifter. Redan riksdagens principbeslut 1995 om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (bet. 1995/96:KU12) innebar ett ställningstagande för en sådan ordning. Därefter har utskottet bl.a. i betänkandena 2000/01:KU11, 2003/04:KU6, 2005/06:KU18, 2009/10:KU7 och 2021/22:KU31 vidhållit sin bedömning och förklarat sig inte vara berett att frångå principbeslutet.

Frågan behandlades senast av utskottet i betänkande 2024/25:KU27. Utskottet noterade att statens stöd till trossamfund nyligen hade övervägts och var inte berett att förorda någon förändring av den statliga uppbördshjälpen till trossamfunden. Det då aktuella motionsyrkandet avstyrktes därför.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden och är inte berett att förorda någon förändring av den statliga uppbördshjälpen till trossamfunden. Motionsyrkandet avstyrks.

Statligt försäkringsskydd för trossamfund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om ett statligt försäkringsskydd för trossamfund.

Motionen

I motion 2025/26:1301 av Dzenan Cisija (S) föreslås ett tillkännagivande om ett statligt försäkringsskydd för trossamfund som nekas försäkring av privata bolag på grund av att det finns en hotbild eller någon annan säkerhetsrisk. Enligt motionären förekommer det att försäkringspremier höjs kraftigt eller att en försäkring helt nekas när lokaler tidigare utsatts för hot eller skadegörelse, vilket i sin tur leder till att en del församlingar tvekar att polisanmäla incidenter av rädsla för att ytterligare försvåra sina försäkringsvillkor. Ett statligt försäkringsskydd eller en annan jämförbar lösning för de trossamfund som efter en dokumenterad hotbild nekas en försäkring skulle enligt motionären vara en tydlig markering att Sverige står upp för religionsfrihet och likabehandling och att ingen församling ska behöva riskera sin existens på grund av en orimlig säkerhetssituation.

Gällande rätt

Organisationer inom det civila samhället vars verksamhet påverkas av rädsla för hot, våld och trakasserier kan ansöka om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder. Det grundläggande regelverket för statsbidraget finns i förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället. Bidrag kan sökas av bl.a. registrerade trossamfund som uppfyller vissa krav och lämnas för säkerhetshöjande åtgärder i form av bl.a. skydd av byggnader och lokaler där organisationen bedriver verksamhet samt personella resurser eller tekniska lösningar för bevakning.

Pågående arbete

Den 29 juni 2023 gav regeringen Myndigheten för stöd till trossamfund i uppdrag att göra insatser för att stärka trossamfunds säkerhet och öka kunskapen om deras säkerhetssituation och utsatthet för olika former av rasism och hatbrott (A2023/00983). I uppdraget ingick att ta fram en rapport om olika trossamfunds säkerhetssituation och att genomföra kunskapshöjande insatser på regional nivå riktade till trossamfund, kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter. Myndigheten överlämnade rapporten En nationell kartläggning av trossamfundens utsatthet i april 2025. Rapporten baserades bl.a. på en enkätundersökning där 1184 församlingar deltog och kompletterande fokusgruppsintervjuer. Av rapporten framgår att 5 procent av de undersökta församlingarna angivit att deras församlingslokaler inte är försäkrade. Särskilt muslimska församlingar upplever enligt rapporten svårigheter med att få försäkring, och vissa avstår från att anmäla brott för att detta försämrar chanserna att få församlingens lokaler försäkrade.

Mot bakgrund av att det finns trossamfund som på grund av ökade risker för angrepp och skadegörelse på religiösa byggnader finner det svårare att försäkra lokalerna föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2025 en särskild satsning på försäkringsfrågor gentemot trossamfunden. Satsningen innebär att Myndigheten för stöd till trossamfunds anslag ökas med 1,6 miljoner kronor under 2025 och 2026 för arbete med dessa frågor (prop. 2024/25:1 utg.omr. 17, bet. 2024/25:KrU1, rskr. 2024/25:82–85). Den 3 mars 2025 beslutade regeringen om en sammanslagning av Myndigheten för stöd till trossamfund och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) fr.o.m. den 1 januari 2026. Till följd av denna sammanslagning slutförs arbetet med frågan om trossamfundens försäkringar under 2026 inom MUCF.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett likalydande motionsyrkande som det nu aktuella behandlades av utskottet våren 2025 (bet. 2024/25:KU27). Utskottet noterade att regeringen, mot bakgrund av att det finns trossamfund som finner det svårare att försäkra lokalerna, hade inlett en särskild satsning på försäkringsfrågor gentemot

trossamfund. Med hänsyn till pågående arbete såg utskottet inte skäl att ta något initiativ till en utredning om ett statligt försäkringsskydd för trossamfund. Motionen avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Med hänsyn till regeringens pågående satsning på försäkringsfrågor gentemot trossamfund ser utskottet inte skäl att ställa sig bakom något tillkännagivande om ett statligt försäkringsskydd för trossamfund. Motionen avstyrks.

Begravningsavgiften

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att reformera begravningsavgiften.

Motionen

Fredrik Malm (L) föreslår i motion 2025/26:710 ett tillkännagivande om att reformera begravningsavgiften på så sätt att den görs till en del av det offentligt beslutade skatteuttaget. Motionären framför att det finns en rad problem med begravningsavgiften i dess nuvarande form, bl.a. att den bör ses som en skatt snarare än en avgift. Vidare anför motionären att det nuvarande systemet riskerar att bli kostnadsdrivande och icke-transparent, och att det saknas fullvärdiga kontrollverktyg för att säkerställa att begravningsavgiften går till rätt saker. Därför bör enligt motionären systemet med enhetlig begravningsavgift utredas på nytt och också andra alternativ än det nuvarande utredas.

Gällande rätt

Begravningsavgift ska enligt 9 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) betalas av alla som är folkbokförda i Sverige. I 9 kap. 2 § samma lag anges att begravningsavgiften ska betalas till huvudmännen inom Svenska kyrkan eller, om den avgiftsskyldige är folkbokförd i en kommun som är begravningshuvudman, till den kommunen. Svenska kyrkans territoriella församlingar har statens uppdrag att bedriva begravningsverksamheten i samtliga kommuner, utom Stockholm och Tranås där kommunen i stället svarar för begravningsverksamheten. Enligt 9 kap. 3 § gäller vidare att den som är folkbokförd under rubriken Utan känd hemvist ska betala begravningsavgiften enligt första stycket med utgångspunkt i var han eller hon senast var folkbokförd.

Den 1 januari 2016 infördes en enhetlig begravningsavgiftssats för all begravningsverksamhet som bedrivs inom Svenska kyrkan, som är huvudman (med undantag för Stockholms och Tranås kommuner). Begravningsavgiften fastställs på grundval av de faktiska begravningskostnaderna och tas ut på

samma sätt som kommunalskatten, alltså i proportion till den kommunalt beskattningsbara inkomsten.

I 9 kap. 6 § begravningslagen preciseras vilka tjänster som ingår i begravningsavgiften. Huvudmannen för det förvaltningsområde där den avlidne var folkbokförd ska utan kostnad för dödsboet tillhandahålla

- gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under en tid av 25 år, gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav
- transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning har skett, med undantag av transport för gravsättning utanför huvudmannens område, om inte transporten beror på ett avtal om tillhandahållande av särskilda gravplatser
- kremering
- lokal för förvaring och visning av stoftet
- lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner om att reformera begravningsavgiften har tidigare behandlats av utskottet, som då inte funnit skäl att förorda någon förändring av denna reglering (se bet. 2018/19:KU19, bet. 2021/22:KU31 och bet. 2022/23:KU22). Inte heller senast frågan behandlades, i utskottets betänkande 2024/25:KU27, fann utskottet skäl att ställa sig bakom det som anfördes i den motion om en reformering av begravningsavgiften som då var aktuell.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att ta initiativ till en utredning om att reformera begravningsavgiften. Motionen avstyrks.

Konkurrens inom begravningsverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om en översyn av konkurrensförhållandena inom begravningsverksamhet.

Motionen

Elisabeth Thand Ringqvist (C) föreslår i motion 2025/26:2634 ett tillkännagivande om osund konkurrens på begravningsmarknaden. Motionären framhåller att begravningsbyråer i Svenska kyrkans regi innebär osund konkurrens eftersom kyrkans byråer har flera fördelar utifrån sin dominerande och privilegierade ställning. Motionären vill därför att regeringen skyndsamt

utreder och lägger fram förslag om ändringar i begravningslagen i enlighet med ett förslag som Konkurrensverket lämnat.

Bakgrund

Frågan om församlingsdrivna begravningsbyråer har i olika omgångar varit uppe för behandling i kyrkomötet och kyrkostyrelsen sedan början av 2000-talet. Hösten 2019 beslutade kyrkostyrelsen om en förnyad genomgång där sådan verksamhet granskades utifrån bl.a. frågor om konkurrens och församlingens olika roller. Uppdraget resulterade i promemorian Förnyad genomgång av frågan om kyrkliga begravningsbyråer. Promemorian remitterades i november 2021, varefter kyrkostyrelsen lämnade förslag till en ändring i 2 kap. 2 § kyrkoordningen som innebar att det skulle vara tillåtet för församlingar att bedriva näringsverksamhet i form av kyrkliga begravningsbyråer. Förslaget behandlades av kyrkomötets organisationsutskott, som i oktober 2022 konstaterade att den förnyade genomgången visade att det inte längre fanns några bärande skäl för att inte tillåta församlingar att bedriva näringsverksamhet i form av begravningsbyråer. Utskottet ansåg därför att kyrkliga begravningsbyråer behövde bli tillåtna genom en uttrycklig reglering i kyrkoordningen. Ändringen trädde i kraft den 1 januari 2023.

Gällande rätt

Begravningslagen och kyrkoordningen

Begravningsverksamhet definieras i begravningslagen som alla de åtgärder som har direkt samband med förvaltning av allmänna begravningsplatser. Begravningsverksamheten regleras i första hand genom begravningslagen (1990:1144) och begravningsförordningen (1990:1147). Av begravningslagen framgår att förvaltningslagen (2017:900) tillämpas när en församling handlägger enskilda ärenden enligt begravningslagen. Huvudman för begravningsverksamheten är församlingar och pastorat inom Svenska kyrkan. Regeringen kan dock besluta att en kommun i stället ska anordna och hålla allmänna begravningsplatser, vilket är fallet i Stockholms respektive Tranås kommun.

I 2 kap. 2 § kyrkoordningen föreskrivs att en församling får bedriva näringsverksamhet om den har naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift. Med naturligt anknuten verksamhet avses inte bara näringsverksamhet som är ett utflöde av församlingens grundläggande uppgift utan även verksamhet som bidrar till församlingens förutsättningar att utföra denna uppgift, exempelvis begravningsbyråverksamhet. Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om hur näringsverksamhet får bedrivas.

Råd vid bedrivande av näringsverksamhet i församling

Kyrkostyrelsen har antagit råd vid bedrivande av näringsverksamhet i församling. Råden uppdaterades i juni 2023 i den del som rör begravningsbyråer. De är inte bindande för församlingarna.

I råden framhålls bl.a. att det är viktigt att en näringsverksamhet som församlingen bedriver uppfattas att den bedrivs på sunda konkurrensmässiga grunder och med beaktande av konkurrensneutralitet. Vidare uttalas att den skattegynnade situation som församlingen har som församling inte får användas för att ge otillbörliga konkurrensfördelar samt att varken kyrkoavgiften eller begravningsavgiften ska användas till näringsverksamheten. I råden finns även ett avsnitt om att bedriva begravningsbyråverksamhet där man bl.a. framhåller vikten av att församlingen särskiljer sina olika roller och att verksamheterna (församlingsverksamheten, begravningsverksamheten och begravningsbyråverksamheten) organiseras på ett sådant sätt att det inte finns någon risk för sammanblandning.

Pågående arbete

Den 8 februari 2024 lämnade Konkurrensverket en skrivelse till regeringen med förslag till ändringar i begravningslagen som syftar till att förhindra att begravningsbyråer som drivs av Svenska kyrkans församlingar snedvrider konkurrensen (dnr 103/2024). Förslaget grundar sig på observationer som myndigheten har gjort i sitt tillsynsarbete.

Konkurrensverket föreslår en lagändring med innebörden att de principer som redan till stor del kommit till uttryck genom kyrkostyrelsens råd vid bedrivande av näringsverksamhet blir obligatoriska för församlingars bedrivande av begravningsbyråer. Myndigheten föreslår bl.a. att kyrkliga begravningsbyråers utgifter inte ska få belasta varken kyrkoavgiften eller begravningsavgiften. Kyrkliga begravningsbyråer bör också ha egen anställd personal och egna lokaler och inte bara hyra in församlingarnas resurser vid behov, eller i vart fall fördela de fasta kostnaderna för delade resurser korrekt mellan verksamheterna på ett sätt som säkerställer konkurrensneutralitet. Konkurrensverket föreslår också att länsstyrelserna ska ansvara för tillsynen av att reglerna följs.

Skrivelsen bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner om konkurrens inom begravningsverksamhet behandlades senast av utskottet i betänkande 2024/25:KU27. Utskottet noterade att kyrkomötet nyligen hade behandlat frågan om kyrkliga begravningsbyråer och att Konkurrensverket i en skrivelse till regeringen hade föreslagit att regeringen skulle låta utreda utformningen av en reglering av bedrivandet av sådana begravningsbyråer. Mot denna bakgrund var utskottet inte berett att ta något

initiativ till en översyn av konkurrensförhållandena inom begravningsverksamhet, och motionsyrkandena avstyrktes därför.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att kyrkomötet nyligen behandlat frågan om kyrkliga begravningsbyråer och att Konkurrensverket i en skrivelse till regeringen har föreslagit att regeringen ska låta utreda utformningen av en reglering av bedrivandet av sådana begravningsbyråer. Skrivelsen bereds inom Regeringskansliet. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att ta något initiativ till en översyn av konkurrensförhållandena inom begravningsverksamhet. Motionen avstyrks.

Begravningsplatser för olika religiösa grupper

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om begravningsplatser för olika religiösa grupper.

Motionen

I motion 2025/26:1157 av Serkan Köse (S) föreslås ett tillkännagivande om att stärka rätten för personer från olika trossamfund att begravas i relativ närhet av där man varit bosatt den sista tiden i livet. Enligt motionären varierar tillgången till särskilda begravningsplatser och gravområden för olika religiösa grupper stort mellan kommuner och regioner. Detta skapar enligt motionären ojämlikhet och kan innebära att en familj som under lång tid bott i ett område inte ges möjlighet att begrava en anhörig där, utan tvingas söka sig till en annan kommun. Motionären vill därför att staten i samverkan med Svenska kyrkan, kommunerna och de registrerade trossamfundet ska stärka rätten till lokalt tillgängliga begravningsplatser för personer med olika religiösa bakgrunder.

Bakgrund och gällande rätt

Begravningslagen m.m.

I regeringens proposition med förslag till begravningslag (prop. 1990/91:10 s. 21) konstaterades att det hade framkommit ett behov av regler som är så allmängiltigt utformade att de så långt som det är praktiskt möjligt ger utrymme åt var och en att själv – oavsett uppfattning i tros- och livsåskådningsfrågor – bestämma i frågor som har samband med en begravning. Regeringen ansåg att den ökade invandringen hade medfört ett behov av särskilda gravplatser för i synnerhet icke-kristna trosbekännare

(s. 24 f.). Framför allt handlade det om judiska trosbekännare och muslimer som av religiöst betingade skäl hade särskilda önskemål om gravplatsernas läge och utformning. Dessa önskemål, anförde regeringen, kan i allmänhet inte tillgodoses inom de befintliga allmänna begravningsplatserna som ofta präglas av det kristna begravningskicket. Regeringen betonade vikten av att de särskilda gravplatserna eller de särskilda områdena på allmänna begravningsplatser utformades i nära samråd med företrädare för berörda trossamfund eller andra grupper, så att deras olika önskemål kunde tillgodoses.

Allmänna begravningsplatser ska enligt 2 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) anordnas och hållas av de territoriella församlingarna inom Svenska kyrkan eller, efter beslut av regeringen, av kommuner. Av 2 kap. 2 § följer att huvudmannen, inom det egna förvaltningsområdet eller inom ett närbeläget förvaltningsområde, ska tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Den församling som är huvudman bör samråda med och informera företrädare för dem inom förvaltningsområdet som inte tillhör något kristet trossamfund i frågor som rör förvaltningen av de särskilda gravplatserna.

Trossamfund och stiftelser kan också få tillstånd av länsstyrelsen att anordna och hålla enskilda begravningsplatser (2 kap. 6 §). Tillstånd att anordna och hålla en enskild begravningsplats får lämnas bara om det finns särskilda skäl för det och det kan antas att trossamfundet eller stiftelsen kan behålla begravningsplatsen och fullgöra de skyldigheter som ankommer på innehavare av begravningsplatser (2 kap. 7 §).

Om gravsättning tillhandahålls av den som innehar en enskild begravningsplats eller av den som innehar en allmän begravningsplats utan att vara huvudman ska huvudmannen lämna ersättning till innehavaren (9 kap. 11 §). Ersättningsbeloppet fastställs av Kammarkollegiet enligt närmare bestämmelser i begravningsförordningen (1990:1147). Det nuvarande ersättningssystemet infördes den 1 januari 2017 och ersatte då det tidigare systemet med s.k. begravningsclearing. Regeringen framhöll i samband med detta att den som gravsätts på en enskild begravningsplats har betalat begravningsavgift som finansierar de allmänna begravningsplatserna och att den som innehar enskild begravningsplats därför även fortsättningsvis borde få ersättning från huvudmän om de tillhandahåller gravsättning på gravplats eller motsvarande (prop. 2015/16:95 s. 21 f.).

Interpellation

Socialminister Jakob Forssmed besvarade den 17 januari 2025 en interpellation om rätten att begravas i sin egen kommun oavsett trostillhörighet (ip. 2024/25:297). Socialministern konstaterade att personer som är folkbokförda i Sverige har rätt att få del av de tjänster som beskrivs i begravningslagen. Vidare konstaterade socialministern att det i flera kommuner finns exempelvis särskilda judiska, katolska, ortodoxa, muslimska och buddistiska begravningsplatser utöver de allmänna begravningsplatserna. Socialministerns uppfattning

var att gällande ordning i stort sett fungerar väl och att några förtydliganden av det gällande regelverket inte behövs.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2006 behandlade utskottet motioner om att se över möjligheten att inrätta muslimska begravningsplatser och att anvisa platser där personer med hinduisk religionstillhörighet kan förrätta sin askspridningsritual (bet. 2005/06:KU18). Utskottet ansåg att svensk lagstiftning möjliggör att begravingar kan genomföras på sätt som uppfyller olika religioners och personers önskemål i dessa hänseenden och avstyrkte därför motionerna.

Våren 2014 behandlade utskottet en motion om den judiska nationella minoritetens begravningskostnader (bet. 2013/14:KU27). I motionen anfördes bl.a. att kostnaderna för den judiska gruppens enskilda begravningsplatser är högre eftersom dess traditioner kräver evig gravrätt, vilket inte kan garanteras på allmänna begravningsplatser. Utskottet konstaterade att innehavare av enskilda begravningsplatser kompenseras för de tjänster som omfattas av begravningsavgiften, men inte för förvaltningskostnader för drift av begravningsplatsen eller för att göra i ordning ny mark. Utskottet ansåg att regeringens då aktuella beredning av vissa begravningsfrågor, bl.a. utformningen av systemet för ersättning till innehavare av enskilda begravningsplatser, borde avvaktas och avstyrkte därmed motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser inte skäl att ta något initiativ till sådana åtgärder gällande begravningsplatser för olika religiösa grupper som föreslås i motionen. Motionen avstyrks.

Begravningsombudens förutsättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att se över förutsättningarna för begravningsombuden.

Motionen

Lena Bäckelin (S) föreslår i motion 2025/26:1851 ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för begravningsombuden. Motionären framhåller att ersättningen till begravningsombuden inte har höjts på många år, vilket enligt motionären riskerar att leda till att uppdraget blir mindre attraktivt och att tillsynen inte kan utföras på ett ändamålsenligt sätt. För att säkerställa en god och rättssäker tillsyn över begravningsverksamheten vill motionären att ersättningen ses över och höjs till en nivå som motsvarar det ansvar och den

arbetsinsats som uppdraget innebär. Vidare anser motionären att det bör övervägas att låta ersättningen indexeras för att följa den årliga kostnadsutvecklingen.

Bakgrund och gällande rätt

Svenska kyrkans territoriella församlingar har statens uppdrag att bedriva begravningsverksamheten i samtliga kommuner, utom Stockholm och Tranås där kommunen i stället svarar för begravningsverksamheten. Personer som inte tillhör Svenska kyrkan har inte rösträtt till kyrkliga val och är inte heller valbara till förtroendeuppdrag inom kyrkan. De har därmed inte samma möjlighet att direkt påverka eller delta i beslut om t.ex. begravningsavgiften eller om planering eller utbyggnader av särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. För att öka inflytandet och möjligheterna till påverkan för personer som inte tillhör Svenska kyrkan inrättades begravningsombuden som en kontrollfunktion (prop. 1998/99:38 s. 128). Ombudens verksamhet regleras i 10 kap. begravningslagen (1990:1144) och i begravningsförordningen (1990:1147).

När en församling är huvudman för begravningsverksamheten ska länsstyrelsen enligt 10 kap. 2 § begravningslagen förordna ett eller flera begravningsombud att granska hur församlingen tar till vara de intressen som personer som inte tillhör Svenska kyrkan har. Begravningsombuden har enligt 10 kap. 7 § rätt till skäligen ersättning för sitt arbete och sina kostnader. Ersättningen till begravningsombuden ska betalas av församlingen och anses utgöra en kostnad för begravningsverksamheten. I 53 § begravningsförordningen anges att ersättningen till ett begravningsombud ska bestå av ett årligt grundarvode och ett belopp per sammanträde som ombudet är närvarande vid. Det årliga grundarvodet är fastställt i 54 § och betalas i förhållande till folkmängden den 1 januari i den kommun eller annat verksamhetsområde som begravningsombudet utsetts i. Grundarvodets storlek varierar från 8 500 kronor till 17 000 kronor beroende på folkmängden. Sammanträdesarvodet ska vara 450 kronor per sammanträde som begravningsombudet är närvarande vid. Arvodenas storlek justerades senast 2012.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att förordna någon översyn av förutsättningarna för begravningsombuden. Motionen avstyrks.

Tidsgräns för kremering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om tidsgränsen för kremering.

Motionen

I motion 2025/26:680 av Sanne Lennström (S) begärs ett tillkännagivande om att ge regionerna rätt att besluta om kremering tre månader efter ett dödsfall, i de fall då inga anhöriga har gjort anspråk eller då gravsättning inte kommit till stånd. Enligt motionären förekommer det t.ex. att anhöriga inte vill eller kan ta ansvar eller att tvister kring gravsättning leder till utdragna tidsfrister. När detta pågår i månader skapar det en svår situation för verksamheter som ansvarar för bl.a. bårhus. Ett regelverk som tydligt anger tre månader som yttersta gräns skulle enligt motionären bidra till att upprätthålla värdigheten för den avlidne, samtidigt som det skulle avlasta regionerna från svåra och oreglerade situationer.

Gällande rätt

Bestämmelser om gravsättning och kremering finns i 5 kap. begravningslagen (1990:1144). När någon har avlidit, bör dennes önskan om kremering och om gravsättningen såvitt möjligt följas av den som i egenskap av anhörig eller närstående eller annars ordnar med gravsättningen (1 §). Om den avlidne inte efterlämnar någon som ordnar med gravsättningen, ska den ordnas av den kommun där den avlidne senast var folkbokförd eller, om den avlidne inte har varit folkbokförd i Sverige, av den kommun där dödsfallet inträffade (2 §). Stoffet efter den avlidne ska kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast en månad efter dödsfallet. Skatteverket får dock medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det (10 §). Sådana särskilda skäl kan vara att ett tvisteförfarande har inletts, att en anhörig på grund av sjukdom är förhindrad att ordna med gravsättningen, att den avlidne har donerat sin kropp till forskningsändamål eller att en polisundersökning har inletts beträffande kroppen (prop. 2011/12:51 s. 23). Enligt Skatteverkets bedömning kan anstånd även medges t.ex. om frågan om gravsättning eller kremering har lämnats över till kommunen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser inte skäl att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande om tidsgränsen för kremering som föreslås i motionen. Motionen avstyrks.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:680 av Sanne Lennström (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regionerna rätt att besluta om kremering när tre månader har gått efter dödsfallet, i de fall då inga anhöriga har gjort anspråk eller gravsättning inte kommit till stånd, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:710 av Fredrik Malm (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda om begravningsavgiften ska reformeras på så sätt att den görs till en del av det offentligt beslutade skatteuttaget och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1157 av Serkan Köse (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka personer från olika trossamfunds rättighet att begravas i relativ närhet av där man varit bosatt den sista tiden i livet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1301 av Dzenan Cisija (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga möjligheten till ett statligt försäkringsskydd för trossamfund som nekas försäkring av privata bolag på grund av hotbild eller annan säkerhetsrisk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:1851 av Lena Bäckelin (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningar för begravningsombuden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2634 av Elisabeth Thand Ringqvist (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om osund konkurrens på begravningsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3057 av Noria Manouchi (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att avsluta Svenska kyrkans rätt att inhämta medlemsavgifter via Skatteverket och tillkännager detta för regeringen.